

Krzysztof Dariusz Szatravski

"Wilno-Olsztyn. Tradycje, kultura, obyczaje" : sprawozdanie z sesji

---

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 4, 295-296

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krzysztof Dariusz Szatravski

„Wilno—Olsztyn. Tradycje, kultura, obyczaje” Sprawozdanie z sesji

22 września 1990 r. w sali konferencyjnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie odbyła się sesja naukowa „Wilno—Olsztyn. Tradycje, kultura, obyczaje”, którą zorganizowały Instytut Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej oraz Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej w Olsztynie. Celem sesji było wykazanie roli, jaką spełniali w tworzeniu olsztyńskiej kultury przesiedleńcy z Wilna i Wileńszczyzny. Wprowadzenie wygłosił prof. dr hab. Zbigniew Jabłonowski, a obrady prowadził doc. dr Alojzy Adam Zdaniukiewicz.

Ks. Stanisław Kozakiewicz przedstawił referat „Kapłani ziemi wileńskiej na Warmii i Mazurach po 1945 roku” poświęcony pracy kapłanów urodzonych bądź wyświęconych na Wileńszczyźnie. Autor ustalił, iż w pierwszym spisie kapłanów diecezji warmińskiej z 1946 r. figurują nazwiska 12 kapłanów-pionierów z Wileńszczyzny. Integralną częścią wystąpienia była prezentacja biogramów kapłanów, których życie i praca związane były z Wileńszczyzną i diecezją warmińską. Przykładem szczególnym była postać ks. Franciszka Bryxa, urodzonego w 1911 r. w Szczytnie. Po plebiscycie wraz z rodzicami przeniósł się do Wilna, gdzie w roku 1935 otrzymał święcenia kapłańskie, aby powrócić na Mazury w roku 1945 i objąć parafię w Giżycku. Uzupełnieniem obszernej prezentacji była lista kapłanów urodzonych na Wileńszczyźnie, a wykształconych już po wojnie w Warmińskim Seminarium Duchownym w Olsztynie i pracujących w diecezji warmińskiej.

Recepcji tematyki wileńskiej w olsztyńskim czasopiśmiennictwie na przykładzie „Słowa na Warmii i Mazurach” poświęcony był referat prof. dr hab. Andrzeja Staniszewskiego „Materiały o przesiedleńcach z Wilna i Wileńszczyzny na łamach »Słowa na Warmii i Mazurach«”. Badań autora wykazały, że ze względów politycznych do roku 1956 problem wileński był przemilczany. Pierwszym artykułem związanym tematycznie z Wilnem były *Notatki z podróży do Wilna* księdza Zasasa wydrukowane w 4 numerze „Słowa na Warmii i Mazurach” z 1957 r. Szerszą prezentacją zwyczajów i tradycji wileńskich były drukowane w latach 1957—1959 gawędy ciotki Waruśki — Emilii Szczerbickiej. Miały one charakter utworu cyklicznego powiązanego w całość „współdziałającą i współobecną postacią pamiętnikarza”. Drugą, obszerną grupę omówionych przez A. Staniszewskiego publikacji stanowiły biogramy Wilnian oraz wspomnienia przesiedleńców dotyczące pierwszych lat powojennych na Warmii i Mazurach. Zdaniem autora stanowią one „doskonały przyczynek do dziejów odbudowy makroregionu Mazur i Warmii”.

Wkład przesiedleńców z Wileńszczyzny w organizowanie życia na terenie Warmii i Mazur dokumentowały wystąpienia dr. Andrzeja Skrobackiego „Lekarze wileńscy na Warmii i Mazurach po roku 1945” oraz dr. Tadeusza Filipkowskiego „Nauczyciele z Wileńszczyzny na Warmii i Mazurach po roku 1945”. Bogata dokumentacja pionier-

skich osiągnięć Wilnian w olsztyńskiej medycynie i szkolnictwie zamykała pierwszą część obrad.

Po przerwie obrady wznowił doc. dr A. A. Zdaniukiewicz, który wygłosił obszerny wykład poświęcony problemom językoznawczym występującym na pograniczu kultur. Na przykładzie gwary lwowskiej i zabytków piśmiennictwa dowodził on prymatu języka polskiego na południowo-wschodnich kresach Rzeczypospolitej.

Osobie i twórczości jednego z propagatorów wileńskich tradycji poświęcony był referat dr. Mieczysława Jackiewicza „Stanisław Bielikowicz-Wincuk i jego gawędy wileńskie”. Autor stwierdził, iż twórczość gawędziarska Stanisława Bielikowicza jest kontynuacją gatunku uprawianego w okresie międzywojennym przez Kazimierę Aleksandrowicz, Leona Wołłejkę, Helenę Römer-Ochenkowską. Jedną z wartości gawęd Bielikowicza jest łączenie wątków wileńskich i olsztyńskich, splatanie retrospekcji i realiów współczesnych.

Obecności wątków wileńsko-olsztyńskich w literaturze powojennej poświęcony był referat mgr Beaty Tarnowskiej „Tematyka wileńsko-mazurska w twórczości Aleksandra Rymkiewicza, Jana Huszczy i Eugeniusza Paukszty”. Analiza toposu mazurskiego w poezji i prozie pozwala dostrzec wspólne dla tych autorów dążenie do przeniesienia tęsknoty za utraconą ziemią rodzinną na miłość do nowej ojczyzny. Tematyka mazurska zyskuje dodatkowe uzasadnienia zarówno ze względu na topograficzne podobieństwa pomiędzy tym regionem i Wileńszczyzną, jak też przez obecność kultuwujących rodzime tradycje i obyczaje przesiedleńców. To z kolei mogło być przyczyną idealizowania stosunków narodowościowych w prozie Paukszty.

Udział muzyków z Wilna i Wileńszczyzny w tworzeniu profesjonalnego ruchu muzycznego w Olsztynie i miastach regionu był tematem referatu mgr. Krzysztofa Szatrawskiego „Muzycy wileńscy na Warmii i Mazurach po roku 1945”, natomiast o wileńskich powiązaniach członków chóru katedry św. Jakuba w Olsztynie traktowało wystąpienie mgr Marii Ankudowicz-Bieńkowskiej „Rola Wilnian w życiu śpiewaczym Olsztyna lat 1945—1950”.

Program sesji zamykał referat mgr Barbary Wysockiej „Motywy wileńskie w twórczości Maryny Okęckiej-Bromkowej”. Literacki rekonesans badawczy wzbogaciło omówienie udziału pisarki w upowszechnianiu wileńskiej kultury ludowej, dotyczące m.in. zorganizowanego przez Marynę Okęcką-Bromkową zespołu wileńskich cymbalistów.

Interdyscyplinarny charakter sesji, obecność przedstawicieli towarzystw wileńskich z Gdańska i Legnicy oraz dwunastoosobowej grupy reprezentującej Związek Polaków na Litwie, a także zapowiedzi organizatorów pozwalają sądzić, iż podobne sesje poświęcone problematyce wileńsko-olsztyńskiej odbywać się będą również w przyszłości. Materiały z sesji ukażą się drukiem w Wydawnictwie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie.